

FOT. 3. Prof. G. Wójcik w Oazie Bungera (Antarktyda) przy ryngrafie papieża Jana Pawła II – listopad 1978 r.

FOT. 4. Prof. G. Wójcik przy pomiarach aktywności na Spitsbergenie – Kaffiöyra, lato 1977 r. podczas II Toruńskiej Wyprawy Polarnej.

Gabriel Wójcik (1930–2021)

Anna Waškowska

Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie
Wydział Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska
al. Adama Mickiewicza 30, 30-059 Kraków

DR HAB. INŻ. MAREK DOKTOR (1949–2020)

W dniu 19 sierpnia 2020 roku odszedł od nas dr hab. inż. Marek Doktor - uznany geolog, polarnik, fotograf, pasjonat podróży, wielki miłośnik przyrody oraz wychowawca wielu pokoleń geologów. Marek Doktor to człowiek wielkiego formatu, oddany przyjaciel, który zarażał uśmiechem, codziennym optymizmem oraz pasją przyrodniczą.

Marek Doktor urodził się 9 czerwca 1949 roku w Białej Krakowskiej. Wraz z rodziną przeprowadził się do Krakowa, z którym związany był do końca swoich dni. Tu odebrał edukację szkolną oraz w 1972 roku ukończył studia na kierunku geologia złóż kopalin stałych na Wydziale Geologii Poszukiwawczej Akademii Górniczo-Hutniczej, uzyskując dyplom magistra inżyniera geologa górniczego na podstawie pracy „Złoże solne w okolicy Wojnicz nad Dunajcem”. W 1980 roku otrzymał z rąk Rady Naukowej Instytutu Nauk Geologicznych Polskiej Akademii Nauk stopień naukowy doktora nauk przyrodniczych

w oparciu o rozprawę doktorską pt. *Sedimentation of the gravel sediments in Miocene on Carpathian Foredeep*. Zarówno jego praca magisterska, jak i doktorska były podstawą odrębnych opracowań publikacyjnych. W 2009 roku decyzją Rady Wydziału Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska Akademii Górniczo-Hutniczej Markowi Doktorowi został nadany stopień naukowy doktora habilitowanego, na podstawie wcześniej opublikowanego w *Annales Societatis Geologorum Poloniae* i uhonorowanego Nagrodą Ludwika Polskiego Towarzystwa Geologicznego dzieła habilitacyjnego *Conditions of accumulation and sedimentary architecture of the Cracow Sandstone Series (upper Westphalian) Upper Silesia Coal Basin, Poland*.

Dr hab. inż. Marek Doktor zawodowo związany był z wieloma ośrodkami badawczymi i dydaktycznymi. W latach 1972-2008 podjął pracę w Polskiej Akademii Nauk, gdzie w okresie 1998-2006 sprawował funkcję zastępcy kierownika Ośrodka Badawczego Instytutu Nauk Geologicznych PAN w Krakowie. W roku 2004 zatrudniony został na Wydziale Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, gdzie w latach 2011-2017 kierował Katedrą Geologii Ogólnej i Geoturystyki. Od roku 2012 Marek Doktor pracował w Instytucie Nauk Humanistyczno-Społecznych i Turystyki Podhalańskiej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Targu.

Praca naukowa odgrywała niezwykle istotną rolę w życiu Marka Doktora, poświęcił jej niemalże 50 lat swojego życia. Oddawał się jej z wielką pasją i zaangażowaniem. Zainteresowania naukowe Marka Doktora związane były z naukami geologicznymi i koncentrowały się zasadniczo na zagadnieniach sedymentologicznych oraz geoturystycznych.

Badania sedymentologiczne to główny nurt analiz naukowych Marka Doktora. Dotyczyły one współczesnych i kopalnych utworów klastycznych. W pierwszym etapie pracy zawodowej skupiały się wokół zagadnień sedymentologii żwirowych osadów mioceńskich, dla których zostały wskazane środowiska i mechanizmy depozycji. Kolejnym poligonem badawczym były utwory węglonośne wieku karbońskiego oraz mioceńskiego, gdzie Marek Doktor podjął się wieloletnich i kompleksowych badań nad sukcesją węglonośną. Ich wyniki wniosły szereg nowych danych dla rozpoznania warunków sedymentacji, a do klasycznych metod badań zostały włączone, nowatorskie wówczas, analizy facjalne, a także zastosowane zostały metody komputerowe oraz matematyczne. Wykonana analiza genetyczna i strukturalna utworów, oparta na badaniach zarówno rdzeni wiertniczych, jak i dostępnych odsłoneń naturalnych oraz kopalnianych, dała podstawy dla interpretacji i opracowania syntetycznych modeli systemu depozycyjnego. W oparciu o detaliczne badania sedymentologiczne i facjalne została określona architektura przestrzenna osadów tej serii, środowiska depozycyjne oraz przebieg procesów sedymentacyjnych.

W latach 80-tych XX wieku Marek Doktor zajął się sedymentologią osadów współczesnych. Wziął udział w badaniach rozwoju delty jeziora Płociczno, dla którego opracowany został schemat ewolucyjny. W latach późniejszych schemat ten wszedł w skład standardowych modeli delt i dał podstawy dla wyodrębnienia oddzielnego typu genetycznego. Pod koniec lat 90-tych Marek Doktor zaangażował się w badania nad zmianami ewolucyjnymi anastomozującego odcinka Narwi na obszarze Narwiańskiego Parku Narodowego. W ich wyniku wytypowany został zespół czynników kontrolujących rozwój anastomozującego systemu koryt z oszacowaniem ich wpływu jednostkowego oraz skorygowane zostały standardy modeli morfologicznych dla anastomozujących odcinków fluwialnych.

Marek Doktor prowadził badania sedymentologiczne w obszarach polarnych, na ternie Antarktyki Zachodniej. Uczestniczył w trzech Wyprawach Geodynamicznych Polskiej Akademii Nauk, które odbyły się w latach 1983/84, 1987/88, 1990/91. Brał udział w rozpoznawczych pracach badawczych, w ramach których zajmował się analizami serii osadowych Trinity Peninsula Group w Paradise Harbour, formacji Miers Bluff na wyspie Livingstona oraz formacji La Meseta na wyspie Seymour (Marambio) na Morzu Weddella. Efekty pracy naukowej w rejonach polarnych zostały opublikowane w 8 artykułach naukowych oraz 6 razy były prezentowane na konferencjach naukowych. Dotyczyły one zagadnień budowy geologicznej Antarktydy, w tym litostratygrafii oraz tektoniki, rozpoznania mechanizmów sedymentacji oraz środowisk depozycyjnych dla serii osadowych tam występujących, przyczyniły się również do opracowań mineralogicznych oraz paleontologicznych tego rejonu.

Kolejnym obszarem aktywności Marka Doktora były analizy geologiczne dla potrzeb archeologii. W 1976 roku uczestniczył, wraz z zespołem archeologów z Uniwersytetu Jagiellońskiego, w półrocznej wyprawie w dorzecze rzeki Huaura w Andy peruwiańskie. Uczestniczył tam w pracach wykopaliskowych skupiających się na analizie czasów przedinkaskich. Zajmował się analizami surowców skalnych w artefaktach oraz badaniami sedymentologicznymi utworów eksplorowanych archeologicznie. W kolejnych latach współpraca ta była wielokrotnie ponawiana podczas prac wykopaliskowych na obszarze polskich Karpat.

Przez ostatnie 20 lat Marek Doktor z dużym oddaniem podejmował zagadnienia geoturystyczne oraz dotyczące ochrony przyrody nieożywionej. Zajmował się teoretycznymi podstawami geoturystyki oraz wykorzystaniem i zagospodarowaniem geoturystycznym wartościowych geologicznie obiektów, geoedukacją oraz wpływem geoturystyki jako stymulatora rozwoju regionalnego. Brał udział w ogólnokrajowych i regionalnych opracowaniach dokumentacyjno-waloryzatorskich geodziejstwa, był autorem opracowań metodycznych.

Angażował się w działania podniesienia świadomości społecznej dla potrzeb zachowania geodziejstwa i georóżnorodności, projektowanie obszarów chronionych oraz zabezpieczanie geologicznych obiektów unikatowych lub cennych przyrodniczo.

Marek Doktor pozostawił po sobie pokaźny dorobek naukowy, na który składa się ponad 100 artykułów oraz 6 monografii. Uczestniczył w ponad 50 konferencjach naukowych, na których prezentowane były wyniki prowadzonych przez niego prac badawczych. Brał aktywny udział w życiu środowiska naukowego oraz angażował się w prace na rzecz tego środowiska. Był członkiem wielu gremiów barażowych, w tym, przez 24 lata, był członkiem Komitetu Badań Polarnych, a w okresie 1984-1988 zasiadał w jego Prezydium. Uczestniczył w pracach rad redakcyjnych kilku czasopism naukowych i popularno-naukowych, m.in. od roku 2002 należał do zespołu redakcyjnego *Biuletynu Polarnego*, gdzie w latach 2002-2006 pełnił funkcję sekretarza.

Bardzo istotnym obszarem aktywności Marka Doktora był dydaktyka przyrodnicza. Przez wiele lat prowadził zajęcia dla studentów AGH oraz PPWSZ. Był uznanym nauczycielem akademickim, bardzo cenionym przez słuchaczy. Specjalizował się w nauczaniu sedimentologii, geografii i geoturystyki. Miał dobry i sprawdzony warsztat pedagogiczny, potrafił przekazywać wiedzę w ciekawy sposób, nawet tę niełatwą. Przyciągał do siebie młodzież akademicką, zarażał ją pasją przyrodniczą i inspirował do działania. Wychował wiele pokoleń geologów i specjalistów geoturystyki, był opiekunem naukowym oraz recenzentem dziesiątek prac dyplomowych. Nadzwyczaj istotną dla Marka Doktora była jakość kształcenia, dlatego uczestniczył w pracach komisji programowych, był pomysłodawcą wielu zmian kierunkowych oraz autorem kursów.

Marek Doktor był miłośnikiem przyrody polskiej oraz popularyzatorem wiedzy przyrodniczej. Zajmował się nie tylko transferem tej wiedzy, lecz także doskonaleniem technik geoedukacyjnych. Towarzyszyła temu pasja podróżnicza i niewyczerpany zapal do poznawania różnych zakątków świata. Zachwycał się przyrodą, zwłaszcza rodzimą. Najbardziej ukochał sobie polski Bałtyk, nad którym rokrocznie spędzał wolny czas. Wysoko cenił sobie jego urok, podkreślał unikatowość i walory polskich piaszczystych plaż. Upodobaniu do podróży towarzyszyła ciekawość ludzi oraz zamiłowanie do fotografii. Fotografował zawsze i wszędzie, rzadko rozstawał się z aparatem. Uprawiał fotografię z wysokim profesjonalizmem, pozostawił po sobie niezwykle bogate zbiory.

Marek Doktor pozostanie na zawsze naszym kolegą i przyjacielem. Cechowała go niezwykła pogoda ducha, w zanadrzu zawsze trzymał niebanalny żart. Był bardzo towarzyski, lubił ludzi - być z nimi, rozmawiać i słuchać. Zawsze

służył radą płynącą prosto z serca. Zapamiętamy go takiego, jakim był: uśmiechniętego, z aparatem fotograficznym w ręku, człowieka nauki, dydaktyka z powołaniem, ale przed wszystkim serdecznego kolegę i przyjaciela.

Marek Doktor (1949 – 2020)

Piotr Zagórski, Jan Rodzik

Institut Nauk o Ziemi i Środowisku
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Al. Kraśnicka 2d, 20-718 Lublin
Email: piotr.zagorski@poczta.umcs.lublin.pl

PROF. DR HAB. KAZIMIERZ PĘKALA (1936–2018)

Profesor urodził się w Posiłku Nowodworskim koło Kurowa, w województwie lubelskim. Studia geograficzne rozpoczął w 1956 roku na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Jeszcze podczas studiów podjął pracę w Zakładzie Geografii Fizycznej UMCS, początkowo jako technik, a po uzyskaniu tytułu magistra w 1961 roku - na stanowisku asystenta. W Zakładzie tym Profesor pracował na stanowiskach: adiunkta, docenta i profesora zwyczajnego. Od 1992 aż do odejścia na emeryturę 2006 roku, prof. Pękala kierował Zakładem Geomorfologii w ramach Instytutu Nauk o Ziemi UMCS. Od początku swojej pracy naukowej wiele opracowań Profesora dotyczyło plejstoceńskich zjawisk peryglacialnych w Polsce południowowsch-